

Pravda pro každého jiná

RIAA (Asociace amerických nahrávacích společností) a další zástupci hudebních vydavatelství už několik let úzkostlivě bojují proti sítím P2P, protože údajně snižují jejich zisky. Je tomu ale skutečně tak, nebo si RIAA vymyslela pohádku?

Neexistuje snad jiné průmyslové odvětví, které bojuje proti internetu, potažmo samo proti sobě, s takovou vehemencí jako právě průmysl hudební. Bohužel pod záštitou ochrany autorských práv končí ve vzpomínkách mnohdy nadějně projekty, jejich autoři platí vysoké pokuty, jsou odsuzováni, nebo dokonce páchají sebevraždy. Mohou síť P2P za pokles tržeb, nebo je to v něčem jiném?

Giganti přepadeni piráty...

Už je tomu dobrých dvacet let, co se na světě objevily první komerčně prodávané stříbrné kotouče s hudbou. Za celou jejich existenci se celkem nic nezměnilo, pouze jsou čím dál tím více vydávány CD s ochranou proti kopírování, která, přiznejme si to na rovinu, funguje spíše proti poctivým majitelům než proti "pirátům". Tržby podle výročních zpráv neustále klesají a oficiální viník je znám - síť P2P. Je vždy snadné obvinít za neúspěch někoho jiného, ale zamést si před vlastním prahem dokáže málokdo. Ani RIAA s "Velkou pětkou" (Sony Music, Universal, Warner, EMI, BMG) na tom nejsou jinak a všichni jednotně ukazují na jediné - na piráty a hlavně na piráty internetové. Vždyť je přece jasné, že když si můžeme stáhnout hudbu z internetu, nepůjdeme si ji koupit do obchodu. Ale ve výročních zprávách RIAA jsou drobné trhlínky.

Méně titulů

Co skutečně stojí za poklesem tržeb? Nejsou to jen internetoví piráti, ani ti opravdoví, kteří prodávají CD na tržištích. Pokles tržeb si způsobuje Velká pětka sama, a to ze dvou stran. První je celkem jasná: boj s "piráty" stojí peníze, což je celkem logické, ovšem pokud by byl důvod k boji. Významnější příčina v poklesu tržeb tkví v něčem jiném, co by ani piráti, sebevíc by se snažili, nikdy nemohli ovlivnit. Pokles tržeb je zkrátka v menším počtu vydaných titulů. Jak může Velká pětka počítat s vyššími zisky, když vyrobí méně než rok předtím?

Zprávy pro naivní

Výroční zprávy jsou velice účelové, protože pomáhají přimět politiky k přijímání nových a tvrdších zákonů a hlavně hudební autory k souhlasu s ochranou jejich CD. Jak se bohužel ukázalo, RIAA výroční zprávy za roky 2000 a 2001 "lehce" zmanipulovala. Vešlo se tam totiž pouze to, co se hodilo, a zbytek, který by v boji za vyšší zisky ublížil, byl zamlčen.

O co vlastně jde? Celkem o nic, jediné, co bylo zamlčeno, byla pouhá čísla, která podle RIAA o ničem nevyprávějí. Koho by přece zajímal počet vydaných CD?

Vraťme se do roku 1999. Tento rok znamenal pro hudební průmysl značnou revoluci. Meziročně rapidně vzrostl počet vydaných CD (o 17,5 %) a zisky (6,7 %). Není však od věci připsat tento úspěch částečně i nově vznikajícím P2P sítím a především Napsteru. V tomto roce dosáhl hudební průmysl obrátu 14 651 mld. USD (asi 376 tis. USD na jeden vydaný CD). Zdá se vám to málo? I když připustíme, že se jedná o průměrnou částku a práce na jednom albu trvá třeba půl roku, obrát 11 milionů korun není tak špatný.

Od roku 1999 to ale jde s hudebním průmyslem opravdu z kopce. Ovšem ne díky pirátům, ale díky hudebníkům samotným. Velká pětka nemá posluchačům a zákazníkům co nabídnout a tržby musí pochopitelně zákonitě klesat. Tržby klesají pouze v globálu, pokud přepočítáme zisk na jeden vydaný CD, pak roky 2000 a 2001 znamenají zlaté časy. Zisky za jeden vydaný CD totiž dosahují maxima za celou dobu existence audio CD. A to, že celkové příjmy klesají, je pouze tím, že počet vydávaných CD titulů se rapidně snížil. Lepší představu o vývoji v letech 1992 - 2001 podá tabulka.

Za rok 2002 zatím přesné statistiky nejsou, nedá se ovšem předpokládat, že by bylo vydáno mnohem vyšší množství CD nebo že by zisky výrazně poklesly.

Svět musí poslouchat nás

Zástupci největších nahrávacích společností se v poslední době snaží jít na celou věc více politicky. Na jedné straně se jim to částečně daří, na straně druhé prohrávají bitvy, pokud RIAA nebo kdokoliv jiný uspořádá diskusi se zástupci z řad prostých lidí.

Za poslední roky byla přijata řada zákonů, které nejen zpřísňují možnosti kopírování hudby, ale také ničí kariéry nevinných studentů amerických škol. Zákon Digital Millennium Copyright Act, který je v platnosti v USA již čtyři roky a který, jak již politici zjistili, není zcela dokonalý, bude pozměněn. Ale i v době, kdy bylo jasné, že DMCA bude přepracován, byl v EU přijat velice podobný zákon (European Union Copyright Directive - EUCD), který má pro zákazníky stejné důsledky. Mimo jiné povyšuje práva vydávajících společností nad práva zákazníků a dává vydavatelstvím volnou ruku v ochraně CD, staví hudbu v komprimovaných formátech mimo zákon, protože bylo nutné pro její vytvoření překonat ochranu od výrobce.

Hudební a filmová studia bojují nejen proti domnělým pirátům, ale také proti výrobcům elektroniky. Důvod je poměrně jednoduchý: moderní elektronika umožňuje snadnější způsoby, jak získat kopii i chráněných CD a DVD.

Lepší než soudy

V poslední době RIAA zjišťuje, že soudní procesy jsou příliš zdlouhavé, navíc při zveřejnění nějaké kauzy ihned vzroste počet uživatelů dané P2P sítě. Proto zástupci Velké pětky hledali nějaké účinnější řešení, a jak se zdá, našli jej.

Využili "mírného nátlaku v mezích zákona" proti ISP, tedy firmám poskytujícím připojení k internetu. Zkouší je přesvědčit, aby zakročily proti svým zákazníkům, kteří využívají připojení ke spojení s P2P sítěmi. Podle vývoje situace tento postup RIAA vychází poměrně dobře, když jeden z předních ISP v USA - Optimum Online - začal rozesílat svým zákazníkům, kteří měli neobvykle vysoké množství ochozích dat, informační e-mail, ve kterém je vyzývá, aby přestali na svém počítači provozovat internetový server nebo programy P2P a snížili tak zátěž sítě. Pochopitelně vše pouze kvůli bezpečnosti sítě. V e-mailu jsou vyjmenované sítě, které doporučuje zákazníkům nepoužívat. Pokud tak neučiní, budou prý kvůli porušení smlouvy o zákazu provozu serverů v jejich síti nuceni ukončit smlouvu. Optimum Online má v některých částech USA monopol, a tak uživatelé nemají, jak se bránit. Vše záleží na samotných ISP. Ti nemají žádnou povinnost RIAA ani jiným firmám sdělovat, kdo se skrývá za nalezenými IP adresami. ISP tak činí, protože se většinou bojí, ovšem najdou se i takové společnosti, které chrání soukromí svých zákazníků a soukromé údaje nevydají ani pod pohrůzkou soudního procesu, který by ostatně nakonec stejně vyhrály. Proti sdělování údajů o majitelích podezřelých IP je i firma Yahoo!

Druhý způsob je mnohem více nepříjemný pro samotné občany. V Dánsku firma Anti Pirat Group vyhledává počítače s dánskou IP v sítích FastTrack a od podzimu loňského roku rozesílá jejich majitelům složenky na zaplacení pokuty za sdílení hudby (16 USD za CD) a filmů (60 USD za film). Pokud "šťastlivci" nezaplatí, budou hnáni k soudu.

Pro uživatele sítě FastTrack je připravena ještě jedna nepříjemná specialita. Protože se loni nepovedlo tuto síť soudní cestou zastavit, najímá RIAA firmy a jednotlivce, kteří sdílejí falešné soubory, aby tak zprotivili "řádným" uživatelům stahování. Soubory pojmenují názvy žhavých novinek, které má málo lidí, a využívají lavinovitý efekt, kdy jsou právě stažené soubory ihned k dispozici ostatním, a tak už bez dalších příčinění těchto "antihackerů" dochází k jejich rychlému šíření. Pro účastníky to znamená neustále hlídat, co stahují, a pokud narazí na falešný soubor, neměli by jej dále sdílet a šířit.

A co u nás?

Do českých krajů RIAA ani Velká pětka příliš nezasahují. Zásahy americké provenience ale pociťují i naši, neboť i nás se týkají zákazy provozování P2P sítí nebo v blízké budoucnosti pravděpodobně i zákon EUCD. Na našem území provozuje svou ochrannou činnost v souvislosti s hudebními nahrávkami organizace OSA, která společně s IFPI bojuje proti pirátům různými prostředky. IFPI se chlubí tím, že rok 2002 byl z hlediska jejího působení vůbec nejúspěšnější, když objevila 763 případů s celkovou vyčíslenou škodou 120,6 mil. Kč. Z tohoto objemu bylo zjištěno 128 případů na internetu. Naopak OSA se se svými výsledky nijak příliš nechlubí.

Jedno mají OSA, RIAA a IFPI společné - jsou velice nepopulární.

Růžová budoucnost?

Jak to tak vypadá, hudební průmysl bude i nadále opakovat svou písničku o tom, jak chudne, ale těžko si připustí, že si za to může z větší části sám a že "piráti" v sítích P2P ukrajují z jeho koláče pramálo peněz. Bohužel Velká pětka se stále brání investování do nových nadějných talentů, raději dává peníze do ochrany proti kopírování, které, ať budou sebelepší, budou vždy následně překonány.

Pokud budou všichni pokračovat v nastartovaném trendu snižování počtu nových CD, ve zprávách o snižujících se příjmech a ve zvyšování investic do ochrany, pak se nejspíše nic nezmění. Bohužel (kromě zdražování) nelze asi žádnou změnu očekávat.

Neberte prosím tento článek jako podporu pirátství, má pouze ukázat, že není možné vše svádět pouze na "piráty" a že hudební průmysl by se měl zamyslet také sám nad sebou a přiznat chyby na své straně. Ale udělá to někdy?

Tomáš Milbach

Internetové odkazy

www.riaa.com oficiální stránky "nepopulární" organizace

www.ifpi.cz česká pobočka mezinárodní organizace

www.osa.cz stránky Ochranného svazu autor

Vývoj prodeje hudebních CD na světových trzích

Rok	Počet CD		Tržby za CD		Tržby celkem	
	Kusů	Změna *	USD	Změna *	mil. USD	Změna *
1992	18 400		490 434,8		9024,00	
1993	20 300	10,33 %	494 906,4	0,91 %	10 046,60	11,33 %
1994	36 600	80,30 %	329 726,8	-33,38 %	12 068,00	20,12 %
1995	30 200	-17,49 %	407 957	23,73 %	12 320,30	2,09 %
1996	30 200	0,00 %	415 026,5	1,73 %	12 533,80	1,73 %
1997	33 700	11,59 %	363 109,8	-12,51 %	12 236,80	-2,37 %
1998	33 100	-1,78 %	414 604,2	14,18 %	13 723,40	12,15 %
1999	38 900	17,52 %	376 632,4	-9,16 %	14 651,00	6,76 %
2000	27 000	-30,59 %	533 481,5	41,65 %	14 404,00	-1,69 %
2001	27 000	0,00 %	507 407,4	-4,89 %	13 700,00	-4,89 %

(* – změna porovnává stav aktuálního roku k roku předchozímu)